

Det Europæiske
Regionsudvalg

Commission for
the Environment,
Climate Change and Energy

ENVE

GDGL Campaign: Handbook

Green Deal
Going Local

Kontakt os på:
greendeal@cor.europa.eu

Hvad er "Den grønne pagt – going local"-håndbogen?

Det er en vejledning til de lokale og regionale myndigheder om den grønne omstilling

Den grønne pagt er **den nye vækststrategi for EU**, der har til formål at bevæge Europa i retning af en mere bæredygtig og modstandsdygtig levevis. Det er kort fortalt en køreplan, som Kommissionen har lanceret som reaktion på EU's forpligtelser til at tackle klimaændringer og andre miljøspørgsmål.

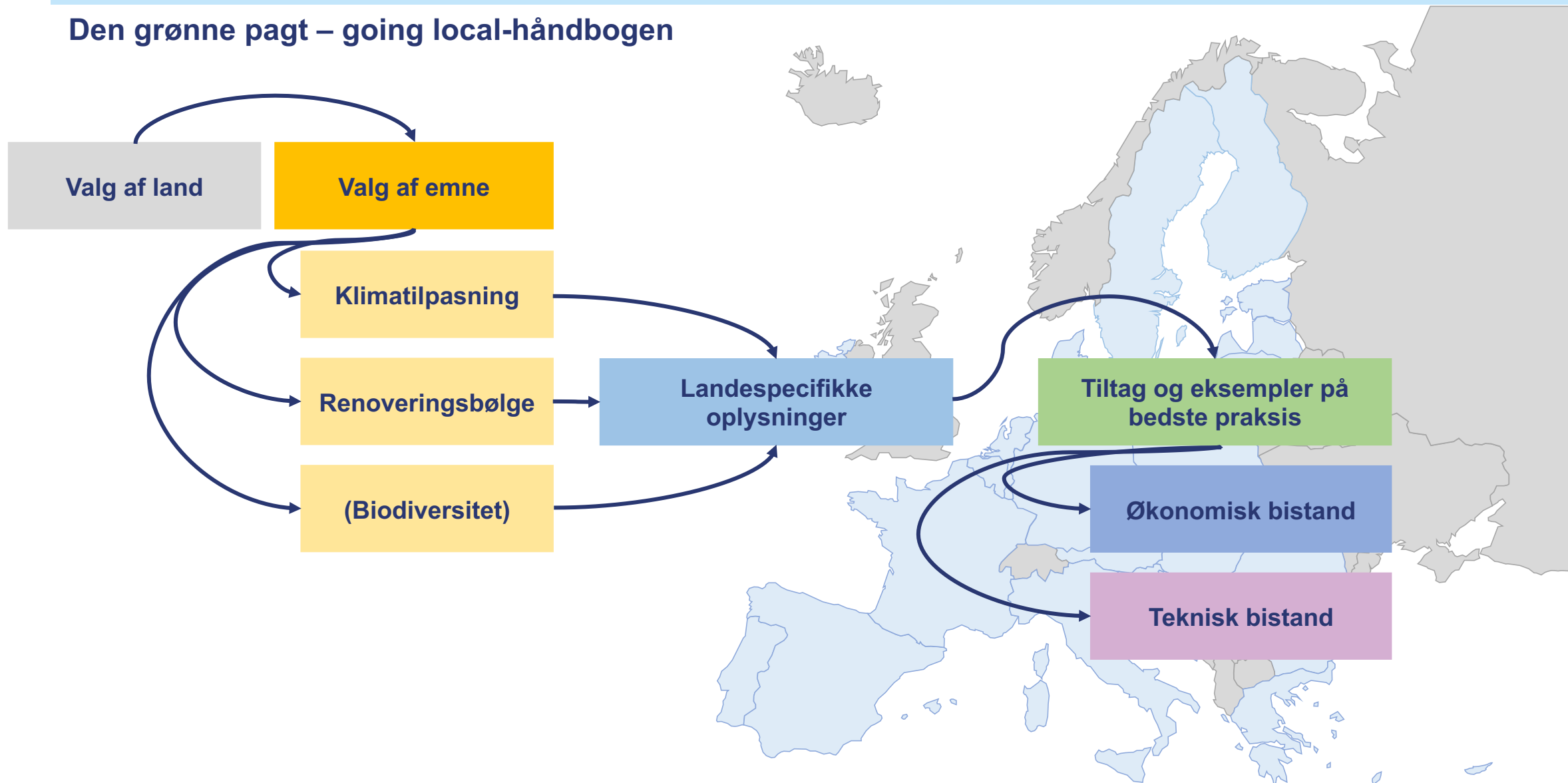
Relevante mål og målsætninger:

- integrere målet om **klimaneutralitet** i 2050 i den europæiske klimalov
- reducere **drivhusgasemissioner** til mindst 55 % i forhold til 1990-niveauet senest i 2030
- stimulere skabelsen af **grønne arbejdspladser** og bevare EU's resultater med hensyn til at reducere drivhusgasemissioner og samtidig **opnå økonomisk vækst**
- sikre, at omstillingen er **retfærdig og ikke lader nogen i stikken**
- beskytte borgernes **sundhed og trivsel** mod miljørelaterede trusler.

Denne **håndbog** giver de lokale og regionale myndigheder vejledning i **gennemførelsen af den grønne pagt på lokalt og regionalt plan**. Håndbogen bistår med at **finde frem til de rette foranstaltninger** til håndtering af farerne ved klimaændringer. Den indeholder vejledning om casestudier, økonomisk støtte og teknisk bistand inden for **klimatilpasning, renoveringsbølge og biodiversitet**.

Sådan fungerer det: klik dig vej gennem håndbogen

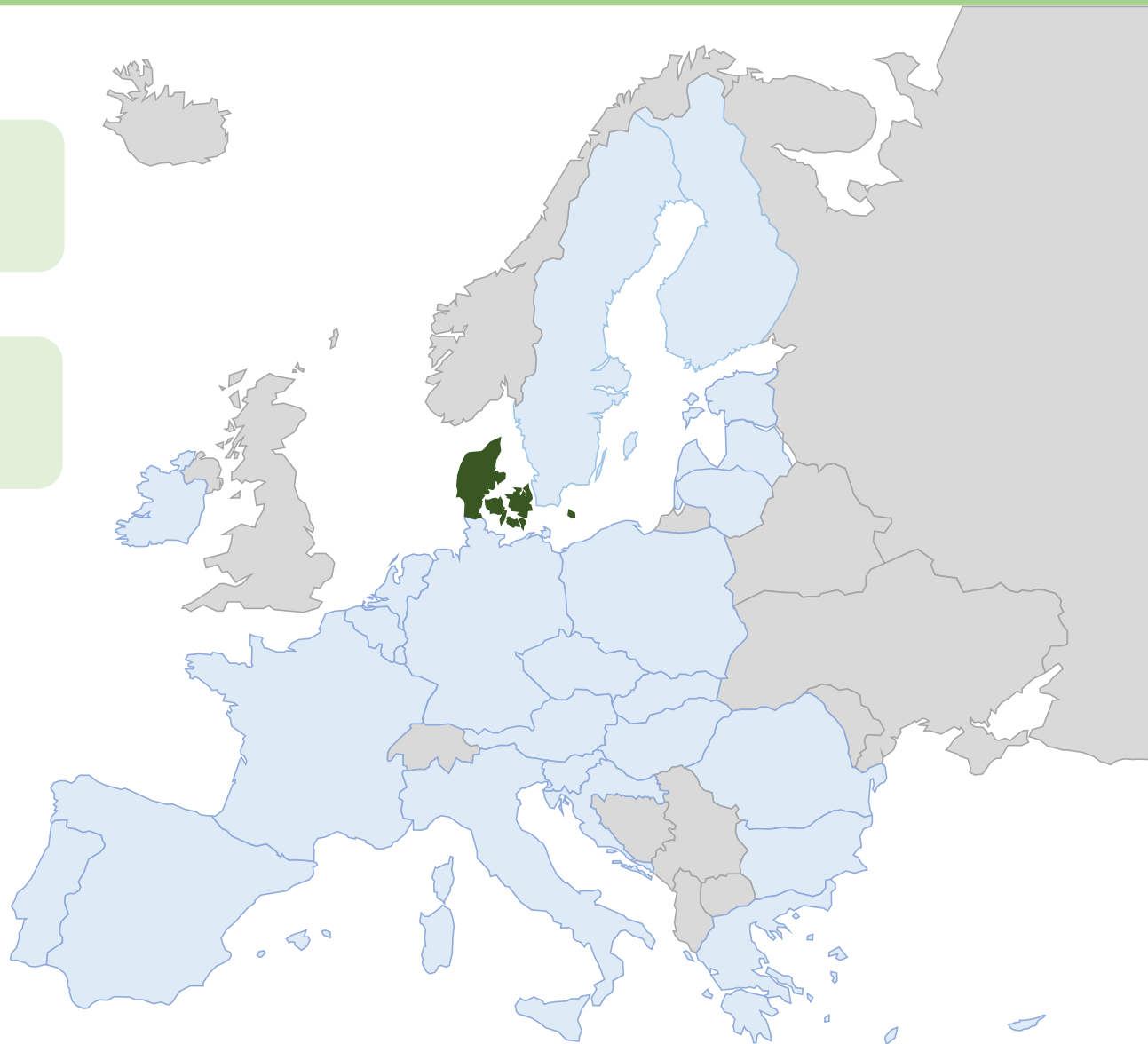
Den grønne pagt – going local-håndbogen

Danmark

Vil du gerne opnå større modstandsdygtighed? Læs mere om [klimatilpasning](#) og de forskellige foranstaltninger, der gælder for dit klimaområde.

Vil du gerne vide mere om, hvordan man kan renovere bygninger? Læs mere om de forskellige tiltag i renoveringsbølgen!

Danmark

Klimatilpasnings betydning for de lokale og regionale myndigheder

Klimatilpasning er...

- ... processen med **tilpasning til faktiske eller forventede ekstreme klimaforhold** og deres virkninger.
- ... gældende for naturlige miljøer og bymiljøer og gennemføres ved menneskelig intervention.
- ... vigtigt for at minimere skaderne.
- ... at forsøge at **finde en løsning for at kunne leve med mulige klimaændringer**.
- ... ikke det samme som modvirkning, der har til formål at bremse den skade, som klimaændringerne forårsager.

Klimatilpasning er vigtig for **lokale og regionale myndigheder**, da...

- ... de fysiske virkninger og de dermed forbundne socioøkonomiske virkninger af klimaændringerne varierer betydeligt på regionalt plan.
- ... der findes **ingen universalløsning: klimatilpasning er kontekstafhængig!**

De **lokale og regionale myndigheder** bør vælge **skræddersyede tilpasningsforanstaltninger**, fordi...

- ... effekten af klimaændringer kan allerede mærkes på globalt, nationalt og regionalt plan.
- ... nationale foranstaltninger kan måske ikke helt overføres til lokale og regionale forhold.

De regionale politikere anmodes om at udvikle skræddersyede tilpasningsforanstaltninger, der **passer til de pågældende lokalsamfunds særlige behov**. De kan vælge mellem **grå, grønne eller bløde foranstaltninger**, som hører ind under enten...

- ... en **gradvis klimatilpasning**, som bevarer det væsentlige i et system, eller
- ... en **forandringskabende klimatilpasning**, som ændrer de grundlæggende egenskaber ved et socioøkologisk system.

Læs mere om tilpasningsforanstaltninger
og bedste praksis i [Danmark!](#)

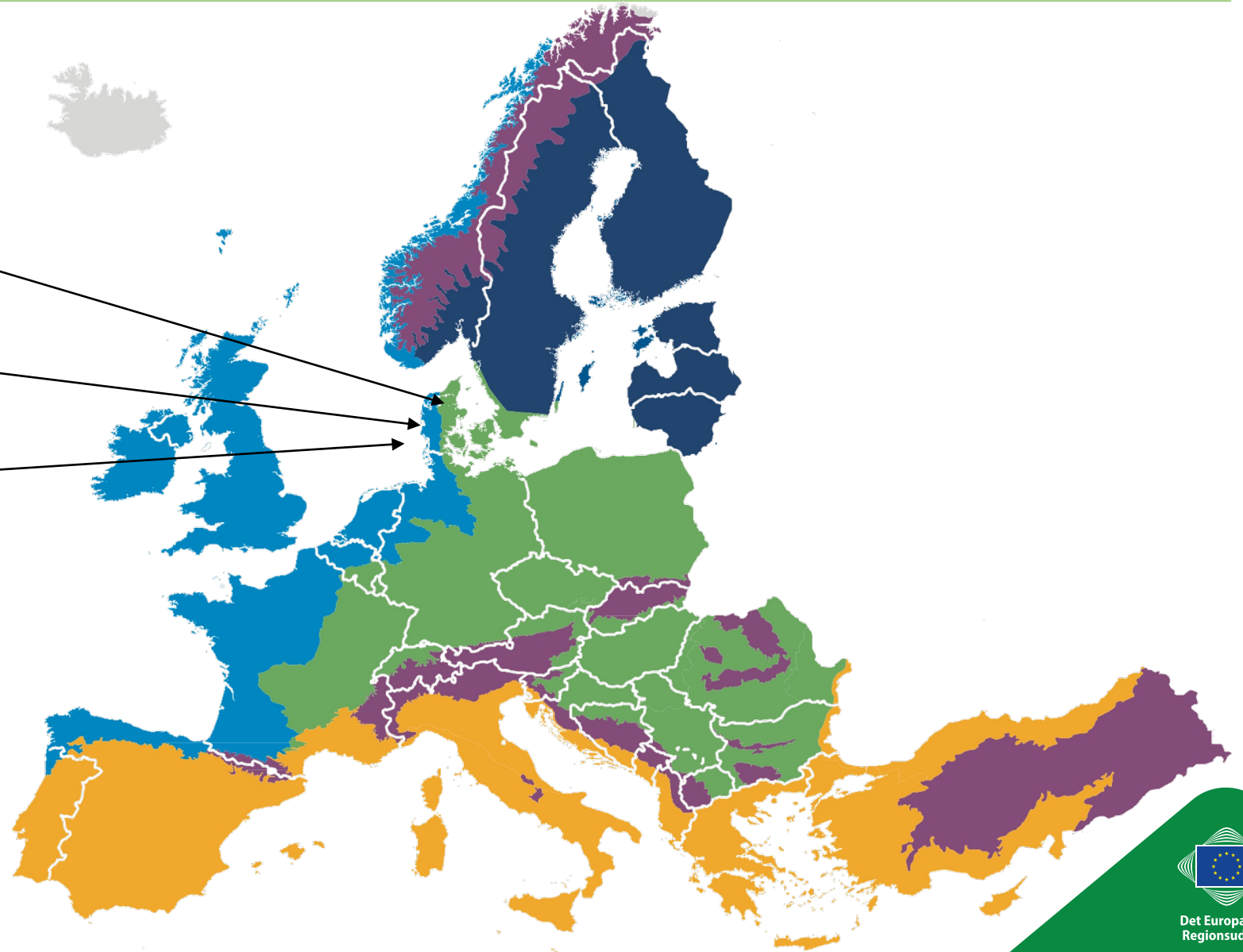

Danmark — Vælg et klimaområde

Kontinentalt

Nordsøen

Kystzoner

Kontinentalt område

Hvordan man kan...

... håndtere højere temperaturer

Siden det 19. århundrede er gennemsnitstemperaturen steget overalt på kloden, hvilket øger det årlige antal varme dage og nætter. Navnlig i det kontinentale område forventes temperaturerne i vid udstrækning at stige, hvilket eksempelvis resulterer i en øget efterspørgsel efter køling og lægehjælp til dem, der udsættes for varmebelastning, dehydrering og hedeslag.

... beskytte skovene

Navnlig i egne med mange træer eller græs/buske på landet kan skovbrande hurtigt spredes. Det kan føre til et fald i skovens og de nærliggende industriers økonomiske værdi.

... sikre stabile vandstande i vandløb

Der kan forventes perioder med kraftigere nedbør i det kontinentale område, hvilket igen kan resultere i mulige oversvømmelser og øget flodgennemstrømning. Det er altafgørende at være forberedt på disse hændelser, især når det gælder bygninger og infrastruktur.

... forvalte vandforsyningen

Højere temperaturer ledsaget af mindre nedbør om sommeren kan føre til tørke og i sidste ende resultere i ekstrem varme og kamp om vandressourcerne.

Nordsøområdet

Hvordan man kan...

... forberede sig på vinterstorme

En anden konsekvens af højere temperaturer er det stigende antal vinterstorme. Det er afgørende at forberede sig på sådanne hændelser, så bygninger kan beskyttes mod skader.

... håndtere voldsomt nedbør

En af følgerne af de højere temperaturer er, at nedbørsmønstrene ændrer sig. Området omkring Nordsøen har eksempelvis oplevet en stigning i kraftige nedbørsmængder, kraftigere flodstrømme og oversvømmelser. Der bør nøje tages højde for disse følger.

... sikre stabile vandstande i vandløb

Der forventes perioder med kraftigere nedbør i området omkring Nordsøen, hvilket igen kan resultere i mulige oversvømmelser og øget flodgennemstrømning. Det er altafgørende at være forberedt på disse hændelser, især når det gælder bygninger og infrastruktur.

... beskytte kystområderne

Fordi isen smelter og snedækningen smelter væk, forventes der at forekomme højere vandstande i havene, hvilket sandsynligvis vil påvirke Nordsøområdet i form af oversvømmelser ved kysterne.

Kystzoner og regionale have

Hvordan man kan...

... beskytte kystområderne

På grund af smeltningen af is- og snedækning forventes vandstanden i havene at stige, hvilket sandsynligvis vil påvirke kystzoner og regionale have i form af øget vandstand, oversvømmelser i kystområder og en stigning i havoverfladetemperaturen.

... bekæmpe sygdomme

Højere temperaturer vil sandsynligvis påvirke havenes surhedsgrad og føre til ændringer i fytoplanktonsamfund. Derudover kan vandbårne sygdomme risikere at skade biodiversiteten og føre til sundhedsproblemer.

... forvalte fiskeripotentialt

De klimatiske virkninger kan føre til, at marine arter migrerer nordpå, hvilket ikke blot fører til muligheder for fiskeri, men også til et stigende antal døde havområder.

Hvordan man håndterer højere temperaturer

- [Forbedring af varmeisolering](#)
- [Lodret voksende grønne planter](#)
- [Flere skyggeområder](#)
- [Grønne / reflekterende tage](#) og områder
- [Forbedre vandingsystemer i landbruget](#)
- [Udvidelse og revitalisering af grønne områder](#)
- [Parker og springvand](#) i byer
- [Sårbarhedsvurdering](#)
- [Handlingsplaner ved hedeølger](#)

Hvordan man håndterer voldsom nedbør

- [Bæredygtige dræningssystemer](#)
- [Diger og dæmninger](#)
- [Bredere grøftekanter](#)
- Begrænse og åbne [forseglede jordoverflader](#)
- [Grønne / reflekterende tage og områder](#)
- [Reetablering og vedligeholdelse af flodsletter](#)
- [Reetablering og vedligeholdelse af vådområder](#)
- [Varslingssystemer](#)

Hvordan man beskytter kystområder

- [Kunstige klitter og genopretning af klitter](#)
- [Diger](#)
- [Kystfodring](#)
- [Stormflødsdæmninger](#)
- [Flytning af infrastruktur til højere højder](#)
- [Reetablering og vedligeholdelse af flodsletter](#)
- [Reetablering og vedligeholdelse af vådområder](#)
- [Vurdering / kortlægning af fremtidig erosion](#)
- [Sårbarhedsvurdering](#)
- Medtage havniveaustigning i den [fremtidige byplanlægning](#)
- [Stabilisering af klinter](#)
- [Forstærkning af klinter](#)

Hvordan man sikrer stabil vandstand i vandløb

- [Bæredygtige dræningssystemer](#)
- [Diger og dæmninger](#)
- [Bredere grøftekanter](#)
- Begrænse og åbne [forseglede jordoverflader](#)
- [Grønne / reflekterende tage og områder](#)
- [Reetablering og vedligeholdelse af flodsletter](#)
- [Reetablering og vedligeholdelse af vådområder](#)
- [Varslingssystemer](#)

Hvordan man forvalter vandforsyningen

- Forbedre [vandingssystemer](#) i landbruget
- [Vandbindingsområder](#)
- [Flere grønne områder i byer](#)
- [Varslingssystemer](#)
- [Oplysningskampagner om vandforbrug](#)

Hvordan man beskytter skove

- [Skovlandbrug](#)
- [Sårbarhedsvurdering](#)
- [Varslingssystemer](#)

Hvordan man forbereder sig på vinterstorme

- [Varslingssystemer](#)
- [Sårbarhedsvurdering](#)

Hvordan man bekæmper sygdomme

- Kortlægning af de [mest problematiske vektorer og patogener](#) og spore deres spredning
- [Varslingsystemer](#)
- [Opmærksomhedskampagner for adfærdsændringer](#)

Hvordan man forvalter fiskeripotentialt

- [Undervands sugeanordninger](#)
- Indførelse af [naturlige rovdyr](#)
- Kortlægning af de mest [problematiske arter](#) og sporing af deres bevægelser
- [Varslingsystemer](#)
- [Risikobaseret zoneinddeling](#)

Forbedring af varmeisolering

Grå foranstaltninger

Klimatilpasning

Forbedring af varmeisolering

Der er flere muligheder for at gennemføre klimasikring af bygninger med hensyn til ekstremt høje temperaturer. Disse muligheder vedrører bygningskonstruktion – herunder anvendelse af IT-teknologier til optimering af termisk indeklima – og klimaskærme. Varmeisolering er en vigtig teknologi til at reducere energiforbruget i bygninger ved at forhindre varmetilførsel og -tab gennem klimaskærmen.

Bedste praksis:

- Beboelse i et træhus i [Torino](#): kombination af tilpasnings- og afbødningsforanstaltninger for at forbedre komforten (Italien)
- [Klimasikring](#) af bygninger mod ekstrem varme

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Lodret voksende grønne planter

Grå foranstaltninger

Lodret voksende grønne planter

Klimatilpasning

Med den øgede bytæthed og den lavere tilgængelighed af jord er brugen af de lodret voksende grønne planter blevet intensiveret for at fremme anvendelsen af vegetation i byområder. Lodret voksende grønne planter har flere positive fordele: de kan anvendes til køling, vandforvaltning men også til sikring af fødevareforsyningen.

Bedste praksis:

- [Berlin Biotope Area Factor](#) (Tyskland)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Anlæg af flere skyggeområder

Grønne og grå foranstaltninger

Klimatilpasning

Flere skyggeområder

En øgning i antallet af skyggeområder anses for at være en af de mest effektive strategier til forbedring af den termiske komfort om sommeren. Byplanlægningsstrategier kan bruges til at skabe bedre termisk komfort i fodgængerområder i byerne i sommermånederne. Nogle af disse strategier omfatter etablering af solafskærmning på bygninger, plantning af træer og øget skygge for at bekæmpe varmeø-effekten.

Bedste praksis:

- Social sårbarhed over for hedebølger – fra vurdering til gennemførelse af tilpasningsforanstaltninger i [Košice og Trnava](#) (Slovakiet)
- [Barcelona](#) – træer, der tempererer byklimaet i Middelhavsområdet (Spanien)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Grønne / reflekterende tage og områder

Grå / grønne foranstaltninger

Klimatilpasning

Grønne / reflekterende tage

Et grønt tag er et vækstlag, der er plantet over en membran, der monteres oven på et fladt eller let skrånende tag. Grønne tage kaldes også sedumtage eller levende tage. De bidrager til at kontrollere afstrømning og -binding af stormvand, absorbere overskydende vand, reducere varmeø-effekten, forbedre luftkvaliteten og isolere bygninger.

Bedste praksis:

- Grønne tage i [Basel](#): en kombination af tilpasnings- og afbødningsforanstaltninger
- Fire søjler i [Hamburgs](#) strategi for grønne tage: økonomisk incitament, dialog, regulering og videnskab

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Udvidelse og revitalisering af grønne områder

Grønne foranstaltninger

Klimatilpasning

Udvidelse og revitalisering af grønne områder

Grønne områder i byerne afbøder virkningerne af forurening og kan mindske et fænomen, der er kendt som Urban Heat Island-effekten (varmehø-effekten), som er varme fanget i byområder. Denne effekt opstår i byerne som følge af menneskelig aktivitet. Grønne byområder, såsom parker, legepladser og grønne tage og bygninger, kan fremme mental og fysisk sundhed og reducere sygelighed og dødelighed i bymæssig beboelsesområder ved at have en psykologisk afslappende effekt og afhjælpe stress. Et grønnere boligmiljø gavner mere end blot sundhed og trivsel. Det letter også vandforvaltningen og fremmer biodiversiteten i bebyggede områder og kan bidrage til at mindske virkningerne af støjforurening.

Bedste praksis:

- Miljøvenlig gadeplanlægning i byer med henblik på decentraliseret økologisk regnvandsforvaltning i [Ober-Grafendorf](#) (Østrig)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Parker og springvand i byer

Grønne foranstaltninger

Klimatilpasning

Parker og springvand i byer

Parker og springvand som rekreative områder er vigtige aspekter med hensyn til at reducere varmø-effekten. Reparation af historiske drikkefontæner og installation af nye kan være en hjælp for de mennesker, der oplever de negative følger af varme i byen, da de kan bruge vandet til at blive afkølet eller drikke det. Åbent vand kan sænke lufttemperaturen ved fordamning, optagelse af varme og transport af varme, da den kølende effekt af strømmende vand er større end af stillestående vand. Vandsprøjt fra et springvand har en endnu større afkølede effekt på grund af den store kontaktoverflade mellem vandet og luften, hvilket stimulerer fordampningen. Fugtning af gaderne har også en afkølede effekt. Effekten opnås bedst om formiddagen og eftermiddagen i direkte sollys. Springvand kan nedsætte den omgivende lufttemperatur med 3 °C, og deres kølende virkning kan mærkes op til 35 meter væk. Springvand har også en social virkning, da de kan anvendes af børn som legepladser og kan tjene som mødesteder i parker og på pladser.

Bedste praksis:

- [Stuttgart](#): bekæmpelse af varmø-effekten og dårlig luftkvalitet med ventilationskorridorer og grøn og blå infrastruktur (Tyskland)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Handlingsplaner ved hedebølger

Bløde foranstaltninger

Handlingsplaner ved hedebølger

Klimatilpasning

For at forbedre folkesundheden under ekstreme temperaturer og hedebølger har [EuroHEAT](#)-projektet sat tal på de sundhedsmæssige følger af varme i byer i den europæiske region og kortlagt muligheder for at forbedre sundhedssystemernes beredskab og deres indsats for at beskytte sundheden. Hovedbudskabet i projektet er, at varme truer sundheden, og at klimaændringerne øger forekomsten af hedebølger. De sundhedsmæssige virkninger af varmt vejr kan forebygges, og der kan vedtages folkesundhedsstrategier og -foranstaltninger. Forebyggelse forudsætter en række tiltag på forskellige niveauer, herunder: meteorologiske systemer til tidlig varsling, medicinsk rådgivning, sundhedsydelse rettet mod navnlig sårbare grupper, gratis informations- og nødnumre, levering af måltider og hjemmepleje.

Bedste praksis:

- Gennemførelse af den portugisiske [beredskabsplan ved hedebølger](#)
- [Handlingsplan](#) for hedebølger i England
- Østrigs plan for [varmebeskyttelse](#)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Bæredygtige dræningssystemer

Grå foranstaltninger

Bæredygtige dræningssystemer

Klimatilpasning

Bæredygtige dræningssystemer udgør et alternativ til direkte kanalisering af overfladevand gennem net af rør og kloaker til nærliggende vandløb. De er navnlig gode til at reducere oversvømmelser, forbedre vandkvaliteten, reducere forureningen og skabe levesteder for vilde dyr og planter.

Bedste praksis:

- Forvaltning af stormflodsvand i [Augustenborg](#), Malmø (Sverige)
- Forvaltning af stormflodsvand i Växjö – Linnaeus-kanalen og [Växjösjön](#) (Sverige)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Diger og dæmninger

Grå foranstaltninger

Klimatilpasning

Diger og dæmninger

Diger og dæmninger skal vedligeholdes og styrkes regelmæssigt for at bevare deres beskyttelseskapacitet og opfylde sikkerhedskravene. Samtidig kan klimascenarier for stigning i havniveauet og ekstreme vejrforhold føre til nye sikkerhedskrav og opbygning af nye beskyttelsesforanstaltninger på identificerede svage punkter eller øgning og styrkelse af de eksisterende. Forstærkning af diger og dæmninger kan øge deres stabilitet og modstandsdygtighed over for digebrud, f.eks. ved at styrke digets indre kerne eller ved at forbedre karakteristika på digets overflade, som bidrager til digets generelle stabilitet. Læs mere om diger og dæmninger [her](#).

Bedste praksis:

- Gennemførelse af den integrerede masterplan for kystsikkerhed i [Flandern](#) (Belgien)
- Regional forvaltning af oversvømmelser ved at kombinere bløde og hårde tekniske løsninger, [Norfolk Broadlands](#) (Det Forenede Kongerige)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Bredere grøftekanter

Grå foranstaltninger

Klimatilpasning

Bredere grøftekanter

Et af formålene med en afvandingsgrøft i vejsiden er at forhindre farlig ophobning af regnvand på vejoverfladen. En åben grøft gør det muligt for vandet at bevæge sig helt væk fra vejoverfladen. Den opfanger også løbende regnvand, der strømmer mod vejbanen fra tilstødende områder. Af disse grunde er det mindre sandsynligt, at en afvandingsgrøft i vejsiden muliggør akkumulering af vand på eller i nærheden af en vejbanes overflade. Når disse grøfter gøres bredere, er det med til at opsamle vandet.

Bedste praksis:

- Integrering af klimatilpasning i vandforvaltningen med henblik på oversvømmelsessikring i [Isola](#) Vicentina (Italien)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Begrænelse og åbne forseglede jordoverflader

Grå foranstaltninger

Klimatilpasning

Begrænelse og åbne forseglede jordoverflader

Forseglede overflader, f.eks. kunstige, uigennemtrængelige overflader som tjære, kan forårsage lokale vandgener i tilfælde af hyppigere ekstremt nedbør. Der skelnes herved mellem vandgener fra kloaker efter ekstreme mængder sommernedbør og vandgener fra vandveje efter længerevarende nedbør, et fænomen, der er mere typisk i vintermånederne. Åbning af allerede eksisterende forseglede overflader og en begrænsning af forekomsten af disse forseglede overflader kan forhindre oversvømmelser i byerne og bidrage til at absorbere vand.

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Forbedre vandingssystemer i landbruget

Grå foranstaltninger

Klimatilpasning

Forbedre vandingssystemer i landbruget

I områder, hvor nedbørsmængden ikke er regelmæssig eller hyppig nok, er der behov for landbrugsteknologiske innovationer såsom kunstvanding for at holde afgrøderne sunde. Et vandingssystem er den kunstige og systematiske måde at tilføre jorden vand gennem forskellige net af rør, pumper og sprinklere. Der findes forskellige metoder til kunstvanding i landbruget, herunder drypvandingssystemer, sprinklervanding, pivotvanding, rillevanding og terrassevanding. Forbedring af vandingssystemer med henblik på en mere effektiv og bæredygtig anvendelse af vand er afgørende for at spare vand. Yderligere oplysninger kan findes [her](#).

Bedste praksis:

- Forbedring af jordstrukturen på en bedrift med markafgrøder i [Heilbronn](#) (Tyskland)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Vedligeholdelse og genopretning af bjergklipper

Grå foranstaltninger

Vedligeholdelse og genopretning af bjergklipper

Klimatilpasning

Bjergklipper er for det meste hårde og består af kalksten, sandsten, granit og andre bjergarter. Klipper er præget af stensked eller klippeskred. Klippeerosion er næsten altid resultatet af strukturel erosion, hvilket fører til en gradvis tilbagetrækning af kystlinjen, fordi mængden af sediment, der eroderes (sten, småsten eller sand), overstiger mængden af aflejrede sedimenter. For at mindske klippeerosion og konsekvenserne heraf – jordsked, kollaps og klippeskred – sigter teknikker til klippeforstærkning mod at øge skråningens styrke og generelle stabilitet ved at minimere presset fra landsiden. Visse teknikker beskytter også klippens fod mod haverosion, hvilket er en afgørende faktor for at styrke klippen. Teknikkerne omfatter omformning af klipper, klippedræning, bjergboltning eller forstærkede geogitter og fæstnede net.

Bedste praksis:

- Bekæmpelse af kysterosion i [regionen Marche](#) (Italien)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Overvågning af permafrost og gletsjere

Bløde foranstaltninger

Klimatilpasning

Overvågning af permafrost og gletsjere

Det overordnede mål med at overvåge permafrost og gletsjere er at bidrage til at afbøde de naturkatastrofer, der skyldes klimaændringernes indvirkning på permafrost og gletsjere i Alperne. Ved at indrette overvågning og udvikle en fælles strategi for håndtering af naturkatastrofer i relation til permafrost kan overvågning bidrage til bæredygtig udvikling og gennemførelse af god forvaltningspraksis. Resultaterne kan give beslutningstagerne og de ansvarlige myndigheder de nødvendige beslutningsgrundlag og strategier til håndtering af naturkatastrofer i relation til permafrost.

Bedste praksis:

- Klimatilpasningsstrategi for [Grimselområdet](#) i de schweiziske Alper (Schweiz)
- Permafrost Long-Term Monitoring Network ([PermaNET](#))

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Bilfri turisme / bæredygtig turisme

Bløde foranstaltninger

Klimatilpasning

Bilfri turisme / bæredygtig turisme

Bæredygtig turisme henviser til bæredygtig praksis i og ud fra turistindustrien. Den har til formål at minimere de negative virkninger såsom økonomisk lækage, skader på det naturlige miljø og overbelægning og maksimere de positive virkninger, f.eks. jobskabelse, bevarelse og fortolkning af kulturarven, bevarelse af vilde dyr og planter og landskabsgenopretning. FN's miljøprogram og FN's Verdensturistorganisation definerer bæredygtig turisme som: "Turisme, der tager højde for de nuværende og fremtidige økonomiske, sociale og miljømæssige virkninger, samtidig med at der tages hensyn til de besøgendes, økonomiens, miljøets og værtskulturens behov."

Bedste praksis:

- [Planlægning af bæredygtig turisme og klimatilpasning i Alperne](#): en casestudie om vinterturisme i bjergområder i Dolomitterne (se også [her](#))
- Fremme af fælles udvikling af menneskelige aktiviteter og et naturligt system til udvikling af bæredygtig kyst- og havturisme ([CO-EVOLVE](#))

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Kunstige klitter og genopretning af klitter

Grå foranstaltninger

Klimatilpasning

Kunstige klitter og genopretning af klitter

Kunstige klitter er konstruerede strukturer, der gengiver formen af naturlige klitter, ofte i en kædelignende form. De er bygget med sand fra et eksternt kildeområde, og formes til klitter ved hjælp af bulldozere, klitfodring eller andre midler. Dette sker ofte samtidig med kystfodring.

Bedste praksis:

- Gennemførelse af den integrerede masterplan for kystsikkerhed i [Flandern](#) (Belgien)
- Sand Motor – bygning med naturløsning for at forbedre kystsikringen langs [Delfland](#) kyst (Nederlandene)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Diger

Grå foranstaltninger

Diger

Klimatilpasning

Et dige er en konstruktion af beton, murværk eller spunspæle, der er opført parallelt med kysten ved overgangen mellem stranden og fastlandet eller klitten, for at beskytte indlandsområdet mod bølgeaktivitet og forhindre kysterosion. Diger er normalt massive konstruktioner, der er konstrueret til at modstå stormfloder. Højden på et dige skal som minimum dække forskellen mellem strandniveau og fastlandet, men er sædvanligvis bygget højere for at beskytte terrænet mod bølgeslag. De anvendes også til at stabilisere eroderende klinger og beskytte kystveje og bebyggelser. Dige-kronen er ofte belagt med sten, og kan benyttes som vej, promenade eller parkeringsområde. Et dige udgør en klar adskillelse mellem stranden og fastlandet. Diger findes ofte i forbindelse med smalle eller stejle strande, hvor en typisk bølgebryder enten er for stor eller uøkonomisk.

Bedste praksis:

- Strategi for oversvømmelsessikring ved kysterne [Timmendorfer Strand](#) (Tyskland)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Kystfodring

Grå foranstaltninger

Klimatilpasning

Kystfodring

Kystfodring er den kunstige placering af sand på en eroderet kyst for at opretholde den mængde sand, der er til stede ved kystens grund. På denne måde kompenseres den naturlige erosion, og området beskyttes i højere grad mod stormfloder. Der kan også anvendes grus og ral, navnlig til havbunden på lavt vand. Kystfodring har ofte til formål at vedligeholde strande med henblik på turisme og rekreative formål. Processen omfatter opmudringsmateriale såsom sand og ral fra et kildeområde offshore eller inde i landet for at fodre stranden, hvor der forekommer erosion. Teknikken har været anvendt i Europa siden begyndelsen af 1950'erne. Det er almindelig praksis i Danmark, Frankrig, Tyskland, Italien, Nederlandene, Spanien og Det Forenede Kongerige. Yderligere oplysninger om de forskellige teknikker findes [her](#).

Bedste praksis:

- Gennemførelse af den integrerede masterplan for kystsikkerhed i [Flandern](#) (Belgien)
- Sand Motor – bygning med naturløsning for at forbedre kystsikringen langs [Delfland kyst](#) (Nederlandene)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Stormflodsdæmninger

Grå foranstaltninger

Stormflodsdæmninger

Klimatilpasning

Stormflodsdæmninger er faste anlæg, der lader vandet passere under normale forhold, og som har porte eller skodder, der kan lukkes mod stormfloder eller springfloder for at forhindre oversvømmelse. De kan lukke havmundingen på en flod eller vandvej. Disse barrierer kan være vigtige infrastrukturelementer og er ofte forbundet med andre foranstaltninger til beskyttelse mod oversvømmelse, såsom diger, høfder og kystfodring. De anvendes normalt til at beskytte byområder og infrastruktur, der er hårdt ramt af stormfloder og oversvømmelser fra havet.

Bedste praksis:

- Gennemførelse af den integrerede masterplan for kystsikkerhed i [Flandern](#) (Belgien)
- Maeslantkerings-porten på Nieuwe Waterweg mellem Rotterdam og Nordsøen lukker en skibskanal med en bredde på 360 meter (selve porten består af 2 dele, som hver er 210 m bred og 22 m høj).

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Flytning af infrastruktur til højere højder

Grå foranstaltninger

Klimatilpasning

Flytning af infrastruktur til højere højder

Klimaændringerne vil føre til betydelige forstyrrelser for erhvervslivet, hvilket i sidste ende kan nødvendiggøre et geografisk skift i erhvervs- og industriaktiviteter væk fra regioner, der er hårdt ramt af klimaændringer. Dette kan skyldes direkte forstyrrelser som følge af klimaændringernes indvirkning på forretningsaktiviteter, eksempelvis som følge af oversvømmelser eller stigning i havniveauet eller som følge af forstyrrelser i deres leverandør-, køber- eller ressourcegrundlag, som fører til indirekte virkninger og negative konsekvenser for dem. Beslutninger om virksomhedsflytning kan fungere som en tilpasningsdygtig reaktion på klimaændringerne.

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Forstærkning af klinter

Grå foranstaltninger

Klimatilpasning

Forstærkning af klinter

Kystklinter kan differentieres efter deres morfologi og struktur: klinter kan være løse - sand, silt, ler, mergel og kalk - eller hårde, bestående af kalksten, sandsten, granit eller andre sten. Løse klinter er mere udsat for erosion og jordskred end stenede klinter og kendetegnes ofte ved stenskrud eller nedfald af stykker. Klinteerosion i kystområder er næsten altid resultatet af strukturel erosion, hvilket fører til en gradvis tilbagetrækning af kystlinjen, fordi mængden af sediment, der eroderes (sten, småsten eller sand), overstiger mængden af aflejrede sedimenter. For at mindske klinteerosion og konsekvenserne heraf – jordskred, kollaps og nedfald af sten – sigter teknikker til klinteforstærkning mod at øge skråningens styrke og generelle stabilitet ved at minimere presset fra landsiden. Visse teknikker beskytter også klintens fod mod haverosion, hvilket er en afgørende faktor for at styrke klinten. Teknikkerne omfatter omformning af klinter, klintedræning, boltning eller forstærkede geogitter og fæstnede net.

Bedste praksis:

- Bekæmpelse af kysterosion i [regionen Marche](#) (Italien)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Stabilisering af klinter

Grønne foranstaltninger

Klimatilpasning

Stabilisering af klinter

Kystklinter kan differentieres efter deres morfologi og struktur: klinter kan være løse - sand, silt, ler, mergel og kalk - eller hårde, bestående af kalksten, sandsten, granit eller andre sten. Løse klinter er mere udsat for erosion og jordskred end stenede klinter og kendetegnes ofte ved stenskrud eller nedfald af stykker. Klinterosion i kystområder er næsten altid resultatet af strukturel erosion, hvilket fører til en gradvis tilbagetrækning af kystlinjen, fordi mængden af sediment, der eroderes (sten, småsten eller sand), overstiger mængden af aflejrede sedimenter. Teknikker til stabilisering af kystklinter mindsker klinterosion og dens konsekvenser – jordskred, kollaps og nedfaldende sten. I praksis kombineres ofte stabilisering og forstærkning af klinter. Stabiliseringsteknikker omfatter metoder til at øge skråningens stabilitet og foranstaltninger til at reducere haverosion ved foden af klinterne.

Bedste praksis:

- Bekæmpelse af kysterosion i [regionen Marche](#) (Italien)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Reetablering og vedligeholdelse af flodsletter

Grønne foranstaltninger

Reetablering og vedligeholdelse af flodsletter

Klimatilpasning

Flodsletter dækker 7 % af det europæiske fastlandsområde. De fleste af dem er imidlertid blevet miljømæssigt beskadiget. Det er vigtigt at udvikle strategier til bevarelse af flodsletter, da genoprettede flodsletter udgør et alternativ til strukturelle foranstaltninger til håndtering af den øgede risiko for oversvømmelser, hvilket betyder, at de kan fungere som stødpuder. Samtidig bidrager genopretning af flodsletter til at opnå økosystemtjenester af højere kvalitet såsom forbedret vandkvalitet, bedre betingelser for bevarelse af biodiversiteten og forbedret rekreativ værdi.

Bedste praksis:

- Genopretning af byfloder: en bæredygtig strategi til forvaltning af stormflodsvand i [Lodz](#) (Polen)
- [Nedre Donau](#)-grøn korridor: genopretning af flodsletter med henblik på beskyttelse mod oversvømming (Bulgarien, Rumænien)
- Genopretning af floddynamikken: Plads til [floden Regge](#) (Nederlandene)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Reetablering og vedligeholdelse af vådområder

Grønne foranstaltninger

Reetablering og vedligeholdelse af vådområder

Klimatilpasning

Vådområder langs kysterne er saltvand og brakvandsvådområder beliggende i kystområder. De yder et naturligt forsvar mod oversvømmelser i kystområder og stormfloder som følge af bølgeenergispredning og erosionsreduktion, hvilket bidrager til at stabilisere sedimenter langs kysten. Nogle steder kan vådområder langs kysterne anvendes til at absorbere stormflodsvand og dæmpe oversvømmelser. Vådområder langs kysterne er vigtige levesteder, f.eks. en yngleplads for fisk og skaldyr og en række funktioner til fuglelivet og kan bidrage til vandrensning. Genopretning af vådområder langs kysterne og forvaltede tilpasninger betragtes i stigende grad som tilpasningsforanstaltninger.

Bedste praksis:

- Genopretning af levesteder og integreret forvaltning i [Ebro-deltaet](#) for at forbedre beskyttelsen af biodiversiteten og modstandsdygtigheden over for klimaændringer (Spanien)
- Adaptiv genopretning af det tidligere saltværk i [Camargue](#) (Frankrig)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Stigende havvandstand i fremtidens byplanlægning

Bløde foranstaltninger

Medtage havniveaustigning i den fremtidige byplanlægning

Klimatilpasning

Stigning i havniveauet udgør store udfordringer for udnyttelsen af kystområderne og dermed for byplanlægningsprocesserne. I teorien kan byplanlægning føre til løsninger på stigningen i havniveauet, som er socialt og miljømæssigt bæredygtige. I praksis kan byplanlægningsprocesser dog ikke leve op til dette ideal. For at være bæredygtig skal byplanlægningen: fremme lokalt ejerskab af klimatilpasningsopgaver, opbygge en kollektiv indsats i og mellem lokalsamfund og forskellige dele og niveauer i forvaltningen og være retfærdig i gennemførelsen i tid og rum.

Bedste praksis:

- Klimaændringer og fysisk udvikling: klimatilpasningsstrategier for byplanlægning og regional planlægning i byer i kystregioner på baggrund af eksemplet fra [Østersøregionen](#)
- Offentlig-privat partnerskab for et nyt oversvømmelsessikret distrikt i [Bilbao](#) (Spanien)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Skovlandbrug

Grønne foranstaltninger

Klimatilpasning

Skovlandbrug

Skovlandbrug omfatter alle dyrkningssystemer eller arealudnyttelsessystemer, hvor der bevidst dyrkes træagtige flerårige afgrøder sammen med andre afgrøder og/eller holdes dyr på samme areal. Skovlandbrug udnytter komplementariteten mellem træer og afgrøder, så de tilgængelige ressourcer kan udnyttes mere effektivt. Effektive og moderne udgaver af skovlandbrug gør det muligt at diversificere landbrugsaktiviteterne og udnytte miljøressourcerne bedre. Skovlandbrug kan gennemføres i både tropiske og tempererede regioner, hvor der produceres fødevarer og fibre med henblik på bedre ernæringssikkerhed, opretholdelse af eksistensgrundlaget, afhjælpning af fattigdom og fremme af produktive og modstandsdygtige landbrugsmiljøer. Desuden kan det forbedre økosystemerne gennem kulstoflagring, forebyggelse af skovrydning, bevarelse af biodiversitet, renere vand- og erosionskontrol og samtidig gøre det muligt for landbrugsjord at modstå hændelser såsom oversvømmelser og tørke.

Bedste praksis:

- Skovlandbrug: fremtidens landbrug? Eksemplet fra [Montpellier](#) (Frankrig)
- Selvstændig tilpasning til tørke i et jordbrugs-, skovbrugs- og græsningssystem [Alentejo](#) (Portugal)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Vandbindingsområder

Grønne foranstaltninger

Klimatilpasning

Vandbindingsområder

Naturlige vandbindingsforanstaltninger har til formål at beskytte og øge vandlagringspotentialer i landskaber, jord og grundvandsmagasiner ved at genoprette økosystemer, naturlige egenskaber og karakteristika ved vandløb og ved hjælp af naturlige processer. De støtter grøn infrastruktur ved at bidrage til integrerede mål vedrørende bevaring og genopretning af natur og biodiversitet og landskabspleje. De anvender naturen til at regulere gennemstrømningen og transporten af vand med henblik på at udjævne, når det peaker, og afdæmpe ekstreme hændelser såsom oversvømmelser, tørke, ørkendannelse og forsaltning. De udgør en bedre miljømæssig mulighed for styring af oversvømmelsesrisikoen, da de består af decentraliserede søer og damme. Vandbindingsområder forbedrer vandkvaliteten og er relevante både i landdistrikter og byområder.

Bedste praksis:

- Naturlige vandbindingsforanstaltninger i [Altovicentino-området](#) (Italien)
- Skybrudsplanen: De økonomiske aspekter i forvaltningen af voldsomme regnskyl og oversvømmelser i [København](#) (Danmark)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Flere grønne områder i byer

Grønne foranstaltninger

Flere grønne områder i byer

Klimatilpasning

Grønne byområder forbedrer biodiversiteten og spredningen af dyrearter i bylandskabet. Hvis de er hensigtsmæssigt udformede, kan de forbedre ventilationen i byerne, så køligere luft udefra kan trænge ind i de mere tætbebyggede områder. Grønne byområder har også positive virkninger for menneskers sundhed, de afkøler ved at give skygge og forbedre den totale fordampning, hvilket mindsker den varmefø-effekt, der forekommer i mange byer. Grønne områder trues ofte af ekspanderende bystrukturer, som har fragmenteret naturområder og skabt mindre grønne områder blandt bygninger og veje. Skovarealer i byer er generelt adskilt fra hinanden, hvilket påvirker mange skovarters muligheder for at sprede sig eller flytte mellem forskellige lokaliteter med lignende levesteder. Økologiske korridorer eller forbindelser mellem skove, haver eller andre grønne områder i byerne anerkendes som en måde at begrænse de negative virkninger af denne fragmentering. Etableringen af grønne områder og korridorer kan tilpasses de fleste byområder.

Bedste praksis:

- [Barcelona](#) træer, der tempererer byklimaet i Middelhavsområdet (Spanien, se også [her](#))
- Integrering af klimatilpasning i byplanlægningen: omlægning af uudnyttet landområde i [Jena](#) (Tyskland)
- [Stuttgart](#): bekæmpelse af varmefø-effekten og dårlig luftkvalitet med ventilationskorridorer og grøn og blå infrastruktur (Tyskland)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Oplysningskampagner om vandforbrug

Bløde foranstaltninger

Oplysningskampagner om vandforbrug

Klimatilpasning

Navnlig i områder, der er påvirket af varme og faldende nedbør, er en passende forvaltning af vandforsyningen for samtlige sektorer af afgørende betydning. Forvaltningsplaner for tørke, der reducerer risici og økonomiske, sociale og miljømæssige følgevirkninger af tørke, er nyttige. Vandbeskyttelsesplaner, der har til formål at: begrænse vandforbruget, mindske tab af vand og vandspild; forbedre effektiviteten af vandforbruget, dokumentere niveauet af genanvendelse og genbrug af vand; forlænge livslængden af nuværende vandforsyning ved at reducere efterspørgslen efter vand. Desuden kan en mere effektiv udnyttelse af de eksisterende vandholdninger mindske efterspørgslen efter vand og minimere de miljømæssige virkninger og omkostninger, der er forbundet med at udvikle nye beholdninger. Tørke- og vandbevaringsplaner omfatter retningslinjer og krav vedrørende vandbevarelse og tørkeberedskab for offentlige vandleverandører, men også gennem restriktioner for vandforbrug, rationeringsordninger, særlige vandtakster eller reduktion af anvendelser, som er mindre vigtige. De grundlæggende dele og indholdet af tørkeplaner og vandbevaringsplaner findes [her](#).

Bedste praksis:

- [Zaragoza](#): kombination af oplysningskampagner og økonomiske foranstaltninger for at øge vandeffektiviteten
- Sikring af den fremtidige vandforsyning på regionalt og lokalt plan i [dalen ved Lavant-floden](#) i Kärnten (Østrig)
- Private investeringer i et program til overvågning af lækage for at håndtere vandknaphed i [Lissabon](#) (Portugal)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Undervands sugeanordninger

Grå foranstaltninger

Klimatilpasning

Undervands sugeanordninger

Undervands sugeanordninger kan anvendes til at absorbere invasive alger. Dette undervandsvakuumdstyr suger invasiv tang op og giver nyt liv og ilt til eksempelvis kvalte koralrev. Det anvendes endnu ikke i udbredt grad, men det finder anvendelse i visse områder såsom havet uden for Hawaii.

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Risikobaseret zoneinddeling

Bløde foranstaltninger

Klimatilpasning

Risikobaseret zoneinddeling og placering af havbrug

Passende udvælgelse af lokaliteter har til formål at sikre, at øget produktion af fisk og skaldyr foregår i områder og for arter, hvor der er et potentiale for bæredygtig vækst. Risikobaseret zoneinddeling og placering kan hjælpe til at undgå områder, der er særligt sårbare over for klimarisici, og udvælge de områder, der er bedst egnede til de opdrættede arter, under hensyntagen til både den nuværende situation og de udfordringer, som klimaændringerne udgør på mellemlang til lang sigt. Den overordnede proces er med til at minimere eventuelle økonomiske tab, der kan opstå som følge af valg, der ikke tager hensyn til alle risici og bekymringer.

Bedste praksis:

- ClimeFish: Fælles udarbejdelse af en beslutningsstøtteramme for at sikre en [bæredygtig fiskeproduktion](#) i Europa under klimaændringer

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Sædskifte

Grønne foranstaltninger

Sædskifte

Klimatilpasning

Sædskifte er en praksis, hvor der veksles mellem at dyrke en række forskellige afgrøder på det samme areal i løbet af en række vækstsæsoner. Det mindsker afhængigheden af ét sæt næringsstoffer, skadedyrs- og ukrudtsbelastning og sandsynligheden for at udvikle resistente skadegørere og ukrudt. At veksle mellem forskellige afgrøder hvert år medfører adskillige økonomiske og miljømæssige fordele. Det har især til formål at revitalisere jordbunden og forebygge skadedyrsangreb. Det er derfor nyttigt i forbindelse med langsigtet jordbunds- og bedriftsforvaltning.

Bedste praksis, begge inden for [AgriAdapt](#)-projektet:

- Afgrødediversificering og forbedret jordbundsforvaltning med henblik på klimatilpasning i [Segovia](#) (Spanien)
- Forbedring af jordstrukturen på en bedrift med markafgrøder i [Heilbronn](#) (Tyskland)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Indførelse af naturlige rovdyr

Grønne foranstaltninger

Klimatilpasning

Indførelse af naturlige rovdyr

Naturlige rovdyr eller fjender er organismer, der dræber eller reducerer en anden arts reproduktionspotentialer. De fleste af dem indføres af mennesker for at reducere antallet af andre organismer og sikre biologisk kontrol, f.eks. ved at indføre bløddyr til bekæmpelse af alger. Naturlige rovdyr bør altid indføres med forsigtighed på grund af risikoen for uønskede negative konsekvenser.

Bedste praksis:

- Klimaforandringer: Tilbage til fremtiden for [havrovdyr](#)
- Genopretning af levesteder og integreret forvaltning i [Ebro-deltaet](#) (se også [her](#)) for at forbedre beskyttelse af biodiversiteten og klimaresiliens (Spanien)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Kortlægge og spore de mest problematiske arter

Bløde foranstaltninger

Klimatilpasning

Kortlægning af de mest problematiske arter og sporing af deres bevægelser

Nogle arter påvirkes i høj grad af klimaændringer, især af højere temperaturer. Dette kan føre til, at arter får behov for at flytte og søge efter andre naturlige levesteder. Dette påvirker ikke kun selve artens livsgrundlag, men også hele økosystemet. Kortlægning af de arter, der er hårdest ramt af klimaændringer, og sporing af deres bevægelser er afgørende for både at redde arten og hele økosystemet.

Bedste praksis:

- [Sårbarhedsvurdering](#) af fisk og hvirvelløse arter i et klima under forandring
- Klimaændringernes indvirkning på [europæiske hvirvelløse dyr](#) med henvisning til sårbarheden blandt de arter, der omfattes af Bernkonventionen (se også [her](#))
- Global Observation Research Initiative in Alpine Environments ([GLORIA](#))

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Kortlægge og spore de mest problematiske vektorer og patogener

Bløde foranstaltninger

Klimatilpasning

Kortlægning af de mest problematiske vektorer og patogener og spore deres spredning

Vektorer er levende organismer, der kan overføre smitsomme patogener mellem mennesker eller fra dyr til mennesker. Mange af disse vektorer er blodsugende insekter, som indtager sygdomsproducerende mikroorganismer, når de suger blod fra en smittet vært (menneske eller dyr) og senere overfører det til en ny vært, efter at patogenet har reproduceret sig selv. Når en vektor er blevet smitsom, er den ofte i stand til at overføre patogenet resten af dens liv under hvert eneste efterfølgende bid/måltid. Det er afgørende at kunne identificere og spore de mest problematiske vektorer og patogener for at forhindre overførsel af skadelige sygdomme.

Bedste praksis:

- "Omvendt" identifikationsnøgle for [myggearter](#)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Fremme af forsikring

Bløde foranstaltninger

Fremme af forsikring

Navnlig for indbyggere i risikoudsatte områder er forsikring afgørende for at fremme økonomisk og social stabilitet. Det er vigtigt at fremme forsikring for enkeltpersoner og små og mellemstore virksomheder. De kan fungere som risikostyringsværktøjer.

Bedste praksis:

- Forsikringselskab, der støtter tilpasningsforanstaltninger i små og mellemstore virksomheder i [Torino](#) (Italien)

Klimatilpasning

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Opmærksomhedskampagner for adfærdsændringer

Bløde foranstaltninger

Klimatilpasning

Opmærksomhedskampagner for adfærdsændringer

Bevidstgørelse af borgerne er vigtig for at øge entusiasmen og støtte og stimulere selvmobiliseringen og indsatsen samt mobilisere lokal viden og ressourcer. Oplysningskampagner kan henvende sig til grupper af mennesker i en region, der er berørt af en særlig klimatrussel, grupper af interessenter eller den brede offentlighed. Bevidstgørelse kræver strategier for effektiv kommunikation for at nå det ønskede resultat. Formålet med opmærksomhedskampagner er generelt at øge bevidstgørelsen, informere målgruppen, skabe et positivt billede og ændre adfærd. Større oplysningskampagner om klimaændringer er ofte en blanding af modvirknings- og tilpasningsforanstaltninger, energieffektivitet og bæredygtighed.

Bedste praksis:

- [Zaragoza](#): kombination af oplysningskampagner og økonomiske foranstaltninger for at øge vandeffektiviteten
- Sikring af den fremtidige vandforsyning på regionalt og lokalt plan i [dalen ved Lavant-floden](#) i Kärnten (Østrig)
- [Ghents crowdfundingplatform](#) gennemfører klimatilpasning gennem grønnere byer (Belgien)

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Det Europæiske
Regionsudvalg

Tidlige varslingsystemer – sårbarhedsvurderinger

Bløde foranstaltninger

Tidlige varslingsystemer – sårbarhedsvurderinger

Klimatilpasning

Systemer for tidlig varslings og sårbarhedsvurderinger er centrale elementer i tilpasningen til klimændringer og katastrofeforebyggelse. De har til formål at undgå og mindske skader forårsaget af farer. Betydningen af et effektivt system for tidlig varslings ligger i lokalbefolkningens anerkendelse af dets fordele. Tidlige varslingsystemer omfatter detektion, analyse, forudsigelse og formidling af advarsler, efterfulgt af beslutningstagning om reaktion og gennemførelse. For at være effektivt og fuldstændigt skal et system for tidlig varslings omfatte fire interaktive elementer: risikoiden, overvågnings- og varslings tjenester, formidling og kommunikation samt indsatskapacitet. De kan anvendes til at...

- ... bedømme sårbarhed over for høje temperaturer: EuroHEAT online heatwave forecast ([EuroHEAT](#))
- ... bekæmpe skovbrande: Det Europæiske Informationssystem for Skovbrande (EFFIS)
- ... vurdere fald i nedbør og tørke om sommeren: Det Europæiske Tørkeobservatorium ([EDO](#))
- ... forudsige oversvømmelser: europæisk oversvømmelsesvarslingsystem ([EFAS](#))
- ... vurdere smeltende isdække og reduktion af permafrost ([PermaNET](#))
- ... vurdere jordskred og stensked, f.eks. i [ProtectBio-projektet](#) i Schweiz
- ... vurdere og kortlægge fremtidig erosion;
- ... bekæmpe sygdomme: Det Europæiske Center for Forebyggelse af og Kontrol med Sygdomme ([ECDC](#)) & Europæisk aeroallergen-netværk ([EAN](#))

Læs mere om [finansieringsprogrammer](#)

Læs mere om [teknisk bistand](#)

Info: hvad er grønne, grå og bløde foranstaltninger?

Grå foranstaltninger...

... målrettet mod fysisk infrastruktur og anvender teknologiske løsninger for at gøre mennesker og steder bedre rustet til konsekvenserne af et klima i forandring. Grå foranstaltninger omfatter en bred vifte af interventioner for at omdanne det bebyggede miljø. Visse eksempler herpå er indgreb i kritisk infrastruktur, forbedring af infrastrukturen i kritiske bygninger samt udvikling af byplanlægningsprojekter med henblik på at mindske trusler fra klimafænomener.

Grønne foranstaltninger...

... ændrer det bebyggede miljø ved hjælp af naturbaserede løsninger. Disse foranstaltninger kan være mindre bekostelige at gennemføre og kan give andre fordele såsom forbedret livskvalitet eller fordele for naturen og biodiversiteten. Disse foranstaltninger er ofte "no or low-regret"-løsninger, til forbedring af de menneskelige systemers modstandsdygtighed, fordi deres fordele fortsætter, selv om klimapåvirkningerne ikke opstår eller er mindre alvorlige end forventet. Sådanne foranstaltninger betegnes ofte grøn infrastruktur (eller blå, hvis der er tale om vandøkosystemer) eller økosystembaserede tilpasningsforanstaltninger.

Bløde foranstaltninger...

... omfatter politiske, lovgivningsmæssige eller administrative initiativer, der har til formål at ændre adfærd, øge menneskers, virksomheders og offentlige myndigheders tilpasningsevne eller opbygge viden og knowhow. Disse foranstaltninger kan omfatte oplysningskampagner, tidlig varslingssystemer eller levering af informationsværktøjer til relevante interessenter såsom klimaændringernes indvirkning og sårbarheds- eller risikovurderinger, forsikring mod skader som følge af ekstreme vejrforhold.

Finansiering af tilpasning: Programmer

- [De europæiske struktur- og investeringsfonde \(ESIF\)](#)
  - Den Europæiske Fond for Regionaludvikling ([EFRU](#))
    - [Urban Innovation Action](#)
    - [Europæisk territorielt samarbejde](#)
  - Samhørighedsfonden ([CF](#))
  - Den Europæiske Socialfond+ ([ESF+](#))
  - Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne ([ELFUL](#))
  - Den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond ([EHFAF](#))
- [LIFE](#)-programmet fra CINEA
- [Fonden for Retfærdig Omstilling](#)
- [InvestEU](#)
- [Connecting Europe-faciliteten](#)
- [EU's finansieringsmekanisme for vedvarende energi](#)
- [Horisont Europa](#)
- [Innovationsfonden](#)

Finansiering af tilpasning: ESIF

Europæiske struktur- og investeringsfonde

De europæiske struktur- og investeringsfonde ([ESIF](#)) omfatter Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond. Over halvdelen af EU's midler kanaliseres gennem disse fonde. De fokuserer hovedsagelig på fem områder: forskning og innovation, digitale teknologier, støtte til lavemissionsøkonomi, bæredygtig forvaltning af naturlige ressourcer og støtte til mindre virksomheder.

Finansiering af tilpasning: EFRU

Den Europæiske Fond for Regionaludvikling

Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU) har til formål at styrke den økonomiske, sociale og territoriale samhørighed i EU ved at udligne forskelle mellem regionerne. Mellem 2021 og 2027 vil det muliggøre investeringer i et mere intelligent, grønnere, mere forbundet og mere socialt Europa, der er tættere på borgerne. EFRU finansierer programmer med delt ansvar mellem Kommissionen og de nationale og regionale myndigheder i medlemsstaterne. Medlemsstaternes forvaltninger vælger, hvilke projekter der skal finansieres, og påtager sig ansvaret for den daglige forvaltning.

Finansiering af tilpasning: EFRU

Den Europæiske Fond for Regionaludvikling

Inden for EFRU er der to andre initiativer: [nyskabende foranstaltninger i byerne](#) og [programmerne for europæisk territorialt samarbejde Interreg](#).

Nyskabende foranstaltninger i byerne er et initiativ fra Den Europæiske Union, som giver byområder i hele Europa ressourcer til at afprøve nye og uprøvede løsninger på udfordringer i byerne. Inden for Interreg-programmet fremmer Den Europæiske Union samarbejdet mellem regioner og lande for at bidrage til deres økonomiske og sociale udvikling og tackle grænsehindringer. Det er organiseret under flere indsatsområder såsom [Interreg A](#) for grænseoverskridende samarbejde, [Interreg B](#) for tværnationalt samarbejde og [Interreg C](#) for interregionalt samarbejde.

Finansiering af tilpasning: (CF)

Samhørighedsfonden

Samhørighedsfonden ([CF](#)) støtter investeringer på miljøområdet og inden for transeuropæiske net på området for transportinfrastruktur. For perioden 2021-2027 vedrører dette Bulgarien, Tjekkiet, Estland, Grækenland, Kroatien, Cypern, Letland, Litauen, Ungarn, Malta, Polen, Portugal, Rumænien, Slovakiet og Slovenien. 37 % af det samlede rammebeløb forventes at bidrage til klimamålene.

Finansiering af tilpasning: ESF+

Den Europæiske Socialfond Plus+

Den Europæiske Socialfond Plus + ([ESF+](#)) investerer i mennesker med fokus på at forbedre beskæftigelses- og uddannelsesmulighederne i hele Den Europæiske Union. Budgettet for perioden 2021-2027 beløber sig til næsten 100 mia. EUR. Fonden yder et vigtigt bidrag til EU's beskæftigelses-, social-, uddannelses- og kvalifikationspolitikker, herunder strukturreformer på disse områder. Desuden sigter den også mod at forbedre situationen for de mest sårbare personer, der er truet af fattigdom.

Finansiering af tilpasning: (ELFUL)

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

Den fælles landbrugspolitik støtter landdistrikternes dynamik og økonomiske levedygtighed. Udvikling af landdistrikterne er den anden søjle. Den bidrager til en bæredygtig udvikling af landdistrikterne ved at fremme konkurrenceevnen, sikre bæredygtig forvaltning af naturressourcerne og klimainsatsen og opnå en afbalanceret territorial udvikling af landdistrikternes økonomier og samfund. Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne ([ELFUL](#)) – beløber sig til 95,5 mia. EUR

Finansiering af tilpasning: (EHFAF)

Den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond

Den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond ([EHFAF](#)) hjælper fiskeriet med at indføre bæredygtige fangstmetoder og kystsamfund for at diversificere deres økonomier og forbedre livskvaliteten langs de europæiske kyster. Fonden støtter EU's fælles fiskeripolitik, EU's havpolitik og EU's dagsorden for international havforvaltning. Den yder støtte til udvikling af innovative projekter, der sikrer en bæredygtig udnyttelse af akvatiske og maritime ressourcer. Dette fører til fødevarer sikkerhed gennem forsyning af fiskevarer, vækst i en bæredygtig blå økonomi og sunde, sikre og bæredygtigt forvaltede have og oceaner.

Finansiering af tilpasning: (LIFE)

EU's finansieringsinstrument for miljø- og klimaindsatsen

LIFE-programmet under Det Europæiske Forvaltningsorgan for Klima, Infrastruktur og Miljø er EU's finansieringsinstrument for miljø- og klimaindsatsen. Programmet har til formål at støtte projekter inden for [natur og biodiversitet](#), [cirkulær økonomi og livskvalitet](#), [modvirkning af og tilpasning til klimaændringer](#) og [omstilling til ren energi](#). Det støtter ansøgere og giver oplysninger om priser, publikationer og iværksættelse af projekter. Delprogrammet [Modvirkning af og Tilpasning til Klimaændringer](#) samfinansierer projekter, der støtter driften af den europæiske klimapagt, bæredygtige finansieringsaktiviteter, bevidstgørelse, uddannelse og kapacitetsopbygning, videnudvikling og interessenters deltagelse i områder for modvirkning af og tilpasning til klimaændringer.

Finansiering af tilpasning: Fonden for Retfærdig Omstilling

Fonden for Retfærdig Omstilling

[Fonden for Retfærdig Omstilling](#) (FRO) er et finansieringsinstrument inden for EU's samhørighedspolitik 2021-2027 og er den første søjle i mekanismen for retfærdig omstilling inden for rammerne af den europæiske grønne pagt, der har til formål at opnå klimaneutralitet i EU senest i 2050. Fonden støtter de territorier, der er mest berørt af omstillingen til klimaneutralitet, for at undgå voksende regionale uligheder i overensstemmelse med EU's samhørighedspolitikens mål om at mindske de regionale forskelle og håndtere strukturelle ændringer i EU. Kommissionen har oprettet en platform for retfærdig omstilling (se teknisk bistand i denne håndbog) for at hjælpe EU-landene og -regionerne med at få adgang til den støtte, der er til rådighed gennem mekanismen for retfærdig omstilling.

Finansiering af tilpasning: InvestEU

InvestEU

[InvestEU](#)-fonden samler 13 centralt forvaltede finansielle EU-instrumenter og Den Europæiske Fond for Strategiske Investeringer i ét instrument. Det er et markedsbaseret og efterspørgselsstyret instrument med stor vægt på EU's politiske prioriteter. InvestEU-fonden støtter projekter på områderne bæredygtig infrastruktur; forskning, innovation og digitalisering, små og mellemstore virksomheder; og sociale investeringer og færdigheder.

Finansiering af tilpasning: Connecting Europe-faciliteten

Connecting Europe-faciliteten

[Connecting Europe-faciliteten](#) (CEF) støtter udviklingen af højtydende, bæredygtige og effektivt sammenkoblede transeuropæiske net inden for transport, energi og digitale tjenester. Ud over tilskud yder CEF økonomisk støtte til projekter gennem innovative finansielle instrumenter såsom garantier og projektobligationer. Disse instrumenter skaber en betydelig løftestangeffekt i deres anvendelse af EU-budgettet og fungerer som en katalysator for at tiltrække yderligere finansiering fra den private sektor og andre aktører i den offentlige sektor.

Finansiering af tilpasning: EU's finansieringsmekanisme for vedvarende energi

EU's finansieringsmekanisme for vedvarende energi

For bedre at støtte projekter om vedvarende energi og dermed tilskynde til en større udbredelse af vedvarende energikilder i hele EU har Kommissionen oprettet en [finansieringsmekanisme for vedvarende energi](#). Hovedformålet er at sætte medlemsstaterne i stand til at arbejde tættere sammen om udbredelse og fremme af vedvarende energi, så de lettere kan nå såvel individuelle som kollektive mål for vedvarende energi. Mekanismen vil også sætte skub i projekter vedrørende vedvarende energi i overensstemmelse med den europæiske grønne pagt. Den vil fremme en mere omkostningseffektiv udrulning af vedvarende energi i hele EU, navnlig i områder, der har bedre adgang til naturressourcer eller er bedre egnede til dem med hensyn til geografi.

Finansiering af tilpasning: Horisont Europa

Horisont Europa

[Horisont Europa](#) er EU's vigtigste finansieringsprogram til forskning og innovation med et budget på 95,5 mia. EUR. Det tackler klimaændringer, bidrager til at nå FN's mål for bæredygtig udvikling og styrker EU's konkurrenceevne og vækst. Programmet fremmer samarbejde og forstærker effekten af forskning og innovation gennem udvikling af, støtte til og gennemførelse af EU-politikker, samtidig med at der tackles aktuelle globale udfordringer. Det understøtter udarbejdelse og bedre formidling af viden og teknologier i verdensklasse.

Programmet skaber arbejdspladser, udnytter EU's talentmasse, forstærker økonomisk vækst, fremmer industriel konkurrenceevne og optimerer investeringers effekt i et styrket europæisk forskningsrum.

Finansiering af tilpasning: Innovationsfonden

Innovationsfonden

[Innovationsfonden](#) er et stort finansieringsprogram til demonstration af innovative lavemissionsteknologier. Målet er at hjælpe virksomheder med at investere i ren energi og industri for at sætte skub i den økonomiske vækst, skabe lokale og fremtidssikrede job og styrke Europas teknologiske førerposition på globalt plan. Dette sker gennem indkaldelser af forslag til store og mindre projekter, der fokuserer på innovative lavemissionsteknologier og -processer i energiintensive industrier, på kulstofopsamling og -anvendelse, på opførelse og drift af CO₂-opsamling og -lagring, på innovativ produktion af vedvarende energi og på energilagring.

Teknisk bistand til klimatilpasning

- [Climate Adapt](#)
- [Støtteværktøjet til byers tilpasning](#)
- [Copernicus-Klimaændringstjenesten](#)
- [Informationssystemet for biodiversitet i Europa](#)
- [Vandinformationssystemet for Europa](#)
- [Nationale klimatilpasningsplatforme](#), f.eks. i Østrig, Finland, Ungarn, Polen, Kroatien, Frankrig, Irland, Spanien, Danmark, Tyskland, Nederlandene og Sverige.
- Analyser af effekterne af og sårbarheden over for klimaforandringer (CCIV) via [EIONET](#)-biblioteket
- [Tværnationale udvekslingsplatforme](#) såsom platformen for klimatilpasning for Alperne eller Pyrenæernes Observatorium for klimaændringer.
- [Bynetværk](#), såsom borgmesterpagten for klima og energi – Europa, C40 Cities, Modstandsdygtige byer eller Den årlige konference om modstandsdygtige byer
- [JPI Urban Europe](#)
- [Connecting Europe-faciliteten](#)
- [European Energy Efficiency TA](#)
- [InvestEU-rådgivningsplatformen](#)
- [Platformen for retfærdig omstilling](#)

Teknisk bistand til klimatilpasning

Climate Adapt

[Climate-ADAPT](#) er den europæiske platform for klimatilpasning og et partnerskab mellem Kommissionen og Det Europæiske Miljøagentur. Climate-ADAPT har til formål at hjælpe Europa med at tilpasse sig klimaændringerne ved at hjælpe brugerne med at få adgang til og udveksle data og oplysninger om: forventede klimaændringer i Europa, regioners og sektorers nuværende og fremtidige sårbarhed, nationale og tværnationale tilpasningsstrategier og -foranstaltninger, casestudier om klimatilpasning og potentielle tilpasningsstrategier samt redskaber der støtter planlægningen af klimatilpasningen.

**Climate
ADAPT**

SHARING ADAPTATION
INFORMATION
ACROSS EUROPE

Teknisk bistand til klimatilpasning

Støtteværktøjet til byers tilpasning

[Støtteværktøjet til byers tilpasning](#) har til formål at hjælpe byer og andre lokale myndigheder med at udvikle, gennemføre og overvåge klimatilpasningsplaner. Det blev udviklet som et praktisk vejledningsværktøj for byområder i erkendelse af deres betydning for den europæiske økonomi. Værktøjet skitserer alle nødvendige skridt for at udvikle og gennemføre en tilpasningsstrategi. Det er rettet mod byer, der indleder processen, og mod dem, der er længere fremme i processen.

Teknisk bistand til klimatilpasning

Copernicus-Klimaændringstjenesten

[Copernicus-klimaændringstjenesten](#) har til formål at støtte Den Europæiske Unions tilpasnings- og modvirkningspolitikker ved at levere fuldstændige og pålidelige oplysninger om klimaændringer. Den giver gratis og åben adgang til klimadata og -værktøjer baseret på tilgængelig videnskab.

Teknisk bistand til klimatilpasning

Informationssystemet for biodiversitet i Europa

[Informationssystemet for biodiversitet i Europa](#) er en central portal for data og oplysninger om biodiversitet i Europa. Det indeholder detaljerede oplysninger om beskyttelse af biodiversitet, grøn infrastruktur, biodiversitetspolitik og -data og andre områder, der er forbundet med udfordringer og biodiversitetens fremtid.

Teknisk bistand til klimatilpasning

Vandinformationssystemet for Europa

[Vandinformationssystemet for Europa](#) (WISE) er et partnerskab mellem Kommissionen og Det Europæiske Miljøagentur. Det blev lanceret i 2007 med en webportal for tilgang til oplysninger om vand lige fra indre farvande til havområder. For brugere fra EU-institutioner eller andre nationale, regionale og lokale miljømyndigheder leverer WISE input til tematiske vurderinger i forbindelse med EU's vandpolitik. For fagfolk på vandområdet og for videnskabsfolk letter WISE adgangen til referencedokumenter og tematiske data, som kan downloades med henblik på yderligere analyser. For den brede offentlighed, herunder private eller offentlige enheder, tilbyder WISE en bred vifte af vandrelaterede oplysninger gennem interaktive kort, diagrammer og indikatorer.

Teknisk bistand til klimatilpasning

Forskellige nationale tilpasningsplatforme med landespecifikke oplysninger

[Østrig](#)

Klima | Wandel | Anpassung

[Finland](#)

[Ungarn](#)

[Polen](#)

[Kroatien](#)

[Frankrig](#)

[Irland](#)

[Spanien](#)

[Danmark](#)

[Tyskland](#)

[Nederlandene](#)

[Sverige](#)

Klimatanpassning.se

Teknisk bistand til klimatilpasning

CCIV-analyser

Det Europæiske Miljøoplysnings- og Miljøovervågningsnet (EIONET) er et partnerskabsnetværk mellem Det Europæiske Miljøagentur og dets 38 medlemmer og samarbejdslande. Sammen indsamler og udvikler de data, viden og rådgivning til de politiske beslutningstagere om Europas miljø. Netværket tilbyder også data om klimaændringernes indvirkning og sårbarhed med henblik på yderligere analyse.

Teknisk bistand til klimatilpasning

Tværnationale udvekslingsplatforme

Klimatilpasningsplatformen for Alperne ([CAPA](#)) giver viden om klimatilpasning i Alperne. Den henvender sig til politiske beslutningstagere, offentlige forvaltninger, kommuner, iværksættere, forskere og eksperter. Den er tilgængelig på tysk, engelsk, fransk, italiensk og slovensk.

Pyrenæernes Observatorium for Klimaændringer ([OPCC](#)) er et grænseoverskridende initiativ for territorielt samarbejde i Pyrenæernes arbejdsfællesskab. Det har til formål at overvåge og forstå klimaændringerne i Pyrenæerne for at hjælpe området med at tilpasse sig virkningerne heraf.

Teknisk bistand til klimatilpasning

Bynetværk

Borgmesterpagten for klima og energi - Europa er verdens største bevægelse for lokale klima- og energitiltag. Den samler tusindvis af lokale myndigheder, der frivilligt har forpligtet sig til at gennemføre EU's klima- og energimål og i fællesskab bevæge sig i retning af et mere retfærdigt og klimaneutralt Europa for alle dets borgere. Den indeholder bl.a. eksempler på bedste praksis, oplysninger om finansiering og om tilpasningsressourcer.

[C40 Cities](#) er et globalt netværk af borgmestere, der træffer hasteforanstaltninger for at afværge klimakrisen og skabe en fremgangsrig fremtid. Netværket fremlægger oplysninger om at øge klimaambitionerne, inddrage samfundet og optrappe klimaindsatsen.

[Modstandsdygtige byer](#) er et initiativ på tværs af interessenter, der skal forbedre den lokale modstandsdygtighed gennem fortalervirksomhed og etablering af gensidigt forstærkende læringsnetværk mellem byer. Gennem iværksættelsen af en tretrinskøreplan for byernes modstandsdygtighed, der tilvejebringer værktøjer, adgang til viden og overvågnings- og rapporteringsværktøjer, vil dette initiativ støtte byer på deres vej mod at reducere risici og opbygge modstandsdygtighed.

Teknisk bistand til klimatilpasning

JPI Urban Europe

[Det fælles programlægningsinitiativ Urban Europe](#) er videncentret for bymæssige omstillinger. Dets opgave er at skabe forbindelse mellem offentlige myndigheder, civilsamfundet, videnskabsfolk, innovatorer, erhvervslivet og industrien for at skabe et frugtbart miljø for forskning og innovation, der kan bidrage til byernes omstillingsprocesser. Knudepunktet blev oprettet i 2010 for at tackle nutidens globale udfordringer i byerne med det formål at udvikle et europæisk forsknings- og innovationsknudepunkt. Lokale og regionale myndigheder kan kontakte knudepunktet og samarbejde om langsigtede strategier og fælles projekter.

Teknisk bistand til klimatilpasning

Connecting Europe-faciliteten

[Connecting Europe-faciliteten](#) (CEF) er et vigtigt EU-finansieringsinstrument til gennemførelse af den europæiske grønne pagt og en vigtig katalysator for Unionens mål for reduktion af CO₂-emissioner inden 2030 og 2050. CEF støtter udviklingen af højtydende, bæredygtige og effektivt sammenkoblede transeuropæiske net på områderne transport, energi og digitale tjenester. CEF-investeringer udfylder hullerne i Europas energimæssige, transportmæssige og digitale grundstruktur. CEF er til gavn for mennesker i samtlige EU-lande, da instrumentet gør det lettere og mere bæredygtigt at rejse og forbedrer Europas energisikkerhed, samtidig med at den muliggør en bredere anvendelse af vedvarende energikilder og letter grænseoverskridende interaktion mellem offentlige myndigheder, virksomheder og borgere.

Teknisk bistand til klimatilpasning

Europe Energy Efficiency TA

[Den europæiske energieffektivitetsfond og faciliteten for teknisk bistand](#) hjælper offentlige støttemodtagere med at udvikle finansielt solide investeringsprogrammer for bæredygtig energi. Disse projekter vedrører energieffektivitetssektoren, mindre initiativer om små vedvarende energiteknologier og/eller initiativer om kollektiv bytrafik. Faciliteten har til formål at slå bro over kløften mellem planer for bæredygtig energi og reelle investeringer ved at støtte alle aktiviteter, der er nødvendige for at forberede investeringer i bæredygtige energiprojekter.

Teknisk bistand til klimatilpasning

InvestEU-rådgivningsplatformen

[InvestEU-rådgivningsplatformen](#) supplerer InvestEU-fonden ved at støtte identificering, forberedelse og udvikling af investeringsprojekter i hele Den Europæiske Union. Platformen, der forvaltes af Kommissionen og finansieres over EU-budgettet, sætter projektivrærksættere og -formidlere i kontakt med rådgivningspartnere, som arbejder direkte sammen for at hjælpe projekterne videre til finansieringsfasen. Platformen er et centralt kontaktpunkt for projektivrærksættere og -formidlere, der søger rådgivningsstøtte og teknisk bistand i forbindelse med centralt forvaltede EU-investeringsfonde.

Teknisk bistand til klimatilpasning

Platformen for retfærdig omstilling

[Platformen for retfærdig omstilling](#) (JTP) er et fælles adgangspunkt til støtte for og viden om Europas omstilling til en bæredygtig, klimaneutral økonomi. Platformen er EU's vigtigste redskab til at hjælpe medlemsstaterne og regionerne med at få adgang til den støtte, der er til rådighed gennem mekanismen for retfærdig omstilling, og sikre en fair og retfærdig omstilling, der ikke lader nogen person eller region i stikken.

